

УДК 338.439

**ДОСЛІДЖЕННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ВОГНЕТРИВКИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ ТА
ВИЯВЛЕННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ**<http://orcid.org/0000-0002-5117-9990>

Псарьова Ірина Сергіївна, доцент кафедри економіки підприємств, к.т.н., доцент, Державний вищий навчальний заклад «Приазовський державний технічний університет», м. Маріуполь, e-mail: psareva.irina72@gmail.com, тел: +380985779457

Єрьоменко Олександр Ігоревич, студент, Державний вищий навчальний заклад «Приазовський державний технічний університет», м. Маріуполь, e-mail: motorolaeisenritter@gmail.com, тел: +380963435468

Irina Psareva, Associate Professor of The Department of Production Economics, State Higher Educational Establishment «PRIAZOVSKYI STATE TECHNICAL UNIVERSITY», Mariupol, e-mail: psareva.irina72@gmail.com, tel: +380985779457

Alexsandr Eremenko, student State Higher Educational Establishment «PRIAZOVSKYI STATE TECHNICAL UNIVERSITY», Mariupol

I. Psarova, O. Eremenko, Investigation of the potential of refractory enterprises of Ukraine and identification of possibilities for its improvement.

Manifestation of the strengths of the enterprise in the form of economic results and indicators contributes to the allocation of resources to the production and administrative components in order to further improve the performance and development of the enterprise. The research of the company's potential is a universal tool that can identify not only problem areas, but also its capabilities that are attractive to investors. The paper presents the results of the rapid analysis of the potential of PJSC "Krasnoarmeyskiy Dynastic Plant". The concept of enterprise potential is revealed. Considered the need to use the potential of enterprises in order to rationalize production, analysis of market environment, changing market conditions and research of consumer confidence. . The results of this research are aimed at identifying the problematic aspects of the company's activities, which require the application of measures to optimize business processes. Manifestation of the strengths of the enterprise in the form of economic results and indicators contributes to the allocation of resources to the production and administrative components in order to further improve the performance and development of the enterprise. It is proved that the formation of the potential of the enterprise - is the identification of strategic capabilities, resources and capacity reserves that can enhance the competitiveness of the enterprise. The analysis shows that the most important aspect in maintaining competitive positions in the modern market is to increase the use of enterprise potential. Necessary constant research of the property status of the enterprise and its financial situation. Thus, it can be determined that due to the proper resources, constant analysis of "bottlenecks" of financial activities, the company has the opportunity to increase its own competitive position, create added benefits with a focus on consumer demand. Due to the fact that the formation of the company's potential is a complex dynamic process, focused on maximum interaction with the external environment and ensuring high quality of implementation, it is important to determine what factors determine the development of its elements and affect their balance and efficiency of use.

Псарьова І. С., Єрьоменко О. І. Дослідження потенціалу вогнетривких підприємств України та виявлення можливостей його удосконалення.

Прояв сильних сторін підприємства у вигляді економічних результатів і показників сприяє вкладенню ресурсів у виробничу і адміністративну складові з метою подальшого поліпшення результатів діяльності та розвитку підприємства. Дослідження потенціалу підприємства є універсальним інструментом, що дозволяє виявити не тільки проблемні зони, але і його можливості, які є привабливими для інвесторів. У роботі представлені результати експрес-аналізу потенціалу ПрАТ «Красноармейський дінасовий завод». Розкрито поняття потенціалу підприємства. Розглянута необхідність використання потенціалу підприємств з метою раціоналізації виробництва, аналізу ринкового середовища, зміни кон'юнктури ринку та дослідження споживчих настроїв. Результати даних досліджень спрямовані на виявлення проблемних аспектів діяльності підприємства, що вимагають застосування заходів з оптимізації бізнес-процесів. Прояв сильних сторін підприємства у вигляді економічних результатів і показників сприяє вкладенню ресурсів у виробничу і адміністративну складові з метою подальшого поліпшення результатів діяльності та розвитку підприємства. Доведено, що формування потенціалу підприємства – це виявлення стратегічних можливостей, ресурсів і резервів потенціалу, здатних підвищити конкурентоспроможність підприємства. Проведений аналіз доводить, що найважливішим аспектом для утримання конкурентних позицій на сучасному ринку є збільшення використання потенціалу підприємства. Необхідне постійне проведення

дослідження майнового стану підприємства та його фінансового становища. Отже можна визначити що завдяки правильному ресурсів, постійному аналізу "вузьких" місць фінансової діяльності підприємство має можливість підвищити власне конкурентне становище, створити додатні переваги з орієнтацією на споживчий попит. У зв'язку з тим, що формування потенціалу підприємства є складним динамічним процесом, орієнтованим на максимальну взаємодію із зовнішнім середовищем і забезпеченням високої якості реалізації, важливо визначити, які саме чинники обумовлюють розвиток його елементів і впливають на їхню збалансованість та ефективність використання.

Псарева И. С., Еременко А. И. Исследование потенциала огнеупорных предприятий Украины и выявления возможностей его совершенствования.

Проявление сильных сторон предприятия в виде экономических результатов и показателей способствует вложению ресурсов в производственную и административную составляющие с целью дальнейшего улучшения результатов деятельности и развития предприятия. Исследование потенциала предприятия является универсальным инструментом, позволяющим выявить не только проблемные зоны, но и его возможности, которые являются привлекательными для инвесторов. В работе представлены результаты экспресс-анализа потенциала АО «Красноармейск динасовый завод». Раскрыто понятие потенциала предприятия. Рассмотрена необходимость использования потенциала предприятий с целью рационализации производства, анализа рыночной среды, изменения конъюнктуры рынка и исследования потребительских настроений. Результаты данных исследований направлены на выявление проблемных аспектов деятельности предприятия, требующие принятия мер по оптимизации бизнес-процессов. Проявление сильных сторон предприятия в виде экономических результатов и показателей способствует вложению ресурсов в производственную и административную составляющие с целью дальнейшего улучшения результатов деятельности и развития предприятия. Доказано, что формирование потенциала предприятия - это выявление стратегических возможностей, ресурсов и резервов потенциала, способных повысить конкурентоспособность предприятия. Проведенный анализ показывает, что важнейшим аспектом для удержания конкурентных позиций на современном рынке является увеличение использования потенциала предприятия. Необходимо постоянное проведение исследования имущественного положения предприятия и его финансового положения. Так что можно определить что благодаря правильному ресурсам, постоянному анализу "узких" мест финансовой деятельности предприятие имеет возможность повысить собственное конкурентное положение, создать добавленные преимущества с ориентацией на потребительский спрос. В связи с тем, что формирование потенциала предприятия является сложным динамическим процессом, ориентированным на максимальное взаимодействие с внешней средой и обеспечением высокого качества реализации, важно определить, какие именно факторы обуславливают развитие его элементов и влияют на их сбалансированность и эффективность использования.

Постановка проблеми. Своєчасна оцінка потенціалів окремих підприємств дає можливість визначити рівень потенціалу галузі і національного багатства. Результати даних досліджень спрямовані на виявлення проблемних аспектів діяльності підприємства, що вимагають застосування заходів з оптимізації бізнес-процесів. Прояв сильних сторін підприємства у вигляді економічних результатів і показників сприяє вкладенню ресурсів у виробничу і адміністративну складові з метою подальшого поліпшення результатів діяльності та розвитку підприємства. Дослідження потенціалу підприємства є універсальним інструментом, що дозволяє виявити не тільки проблемні зони, але і його можливості, які є привабливими для інвесторів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми формування потенціалу підприємства вивчають: В.З. Бугай, О.В. Белінська, Ю.Ф. Гудзь, Н.В. Касьянова, О.В. Курінна, Г.І. Рзаєв. Незважаючи на зростання кількості досліджень, присвячених формуванню потенціалу підприємства, наукова розробка цієї проблеми є актуальною і потребує подальшого дослідження. [3]

Метою статті є дослідження потенціалу вогнетривких підприємств України та виявлення можливостей його удосконалення.

Результати дослідження. Потенціал підприємства являє собою сукупність ресурсів, які вона використовує у своїй діяльності з метою визначення його конкурентних позицій. У нього входять масштаби та географічне положення підприємства, приналежність до галузі, профіль підприємства, обсяги продукції, стан основних виробничих фондів, ефективність їх використання, технічний рівень, імідж та інші.

В Україні виробництво вогнетривків зосереджено на 18 основних спеціалізованих підприємствах: Ватутінський, Великоанадольський і Часівоярський вогнетривкі комбінати,

«Запоріжвогнетрив», «Белокаменские вогнетриви», Овруцький гірничо-збагачувальний комбінат, Дружківське і Кіровоградське рудоуправління, Кондратьєвський, Пантелеймонівський, Костянтинівський, Красногорівський, Микитівський, Красноармійський динасовий завод, АТ «Огнеупорметаллсервис» і компанія «Керамос Мінерал», Христофорівський завод вогнетривких блоків і бетонів, Михайлівське виробництво вогнетривів. Найкращими з них визнані «Запоріжвогнетрив», Часівоярський вогнетривкий комбінат, Пантелеймонівський вогнетривкий завод, Великоанадольський вогнетривкий комбінат і ТОВ «Актем». В останні роки в Україні розроблені і поступово приходять на зміну традиційним алюмосилікатним і динасовим виробам – нові вогнетриви, значно більш термо- і корозійностійкі, з високою механічною міцністю. Розвитку випуску подібної продукції можна досягти за рахунок залучення мінеральної сировини, що раніше у виробництві традиційних вогнетривів не використовувалося. Для поліпшення якості виробів застосовуються жаростійкі природні мінеральні речовини: цирконій, хром, графіт, пірофіліт та ін. [4]

Світове виробництво вогнетривких виробів демонструє перспективи зростання, тоді як українське — послідовно скорочується. В галузевій асоціації також констатували спад виробництва і теж вказували на відсутність замовлень на вогнетриви з боку українських металургійних підприємств — основних споживачів цієї продукції. Інші українські виробники вогнетривкої продукції нарікають на кризу, парирував м'яч здійснити роботи з ремонту основного обладнання. [5]

ПрАТ «Красноармійський динасовий завод» – це сучасне підприємство, що випускає широкий асортимент вогнетривких виробів, які застосовуються в самих різних виробничих умовах металургійної, скляної, ювелірної, промисловості, машинобудуванні та інших галузях. Робота в області технології виробництва нових видів вогнетривів ведеться постійно. [1]

Політична криза України, що почалася в 2014 році, зробила негативний вплив на діяльність ПрАТ «КДЗ». Нестабільна політична та економічна ситуація в країні призвели до зниження показників ефективності роботи підприємства. В наслідок військової кризи в першу чергу виявилось порушеною логістична ланка: стали недоступними деякі з партнерів, постачальників обладнання, скоротився ринок споживачів. Порушено зовнішньоекономічні зв'язки підприємства, а також менш привабливим підприємство стало для іноземних партнерів, інвесторів і замовників, що негативно позначається на кількості реалізованої продукції. Також негативна військово-політична ситуація впливає на кадровий склад – деякі із співробітників вважають за краще особисту безпеку себе і своїх сімей можливості здійснювати трудову діяльність у рамках даного підприємства поблизу нестабільних і тимчасово окупованих територій. Одним з напрямів подолання сформованого на підприємстві кризового стану необхідно розглядати коригування використання потенціалу підприємства, а також розробити на основі його результатів стратегію виходу з кризи.

У даній статті представлені результати експрес-аналіз потенціалу ПрАТ «КДЗ».

Таблиця 1

Основні показники та результати діяльності ПрАТ «КДЗ»

Показники	Роки			
	2014	2015	2016	2017
Обсяг випуску продукції, тис. грн	128954	111093	146967	203400
Обсяг продажів, тис. грн	138600	140815	165565	312195
Вартість основних фондів, тис. грн	30121	25351	25030	38073
Ефективність використання основних фондів	4,3	4,3	5,9	5,3
Питомі витрати, тис. грн	1,2	1,3	1,2	0,9
Валовий прибуток, тис. грн	15063	25272	21086	105309
Прибуток від операційної діяльності, тис. грн	907	8407	5464	48717
Інші доходи, тис. грн	30458	11074	13530	19684
Чистий прибуток, тис. грн	7827	3358	-3599	-4293

Собівартість продукції, тис. грн	123537	115543	144479	206886
Рентабельність продукції, %	6,3	2,9	-2,5	-2,1
Рентабельність продажів, %	5,6	2,4	-2,2	-1,4
Середньооблікова чисельність персоналу, чол	455	438	438	485
Продуктивність праці, тис. грн/ ос	283,41	253,6	335,5	419,4

З отриманих результатів проведених досліджень зазначимо, що з 2014 року рівень прибутку скорочується і в 2016-2017 роках підприємство з прибуткового переходить в розряд збиткових. За досліджуваний період збільшився показник собівартості продукції. Збільшення обсягу випуску продукції не зробило очікуваного позитивного ефекту і як наслідок у 2016-2017 роках прибутку підприємству не забезпечило. Скорочення обсягу виробленої на підприємстві продукції в 2015 році, а також під впливом негативних зовнішніх чинників, спостерігається значне скорочення персоналу підприємства. Проте, зростання обсягів випуску продукції в 2016 році при стабільній чисельності персоналу зумовив збільшення показника продуктивності праці, що в подальшому спостерігається і в 2017 році, незважаючи на прийом на роботу додаткового персоналу. В цілому можна зробити висновок, що економічна криза негативно і значно вплинула на діяльність підприємства, але керівництво вживає активних заходів для виходу з кризового стану, що склався.

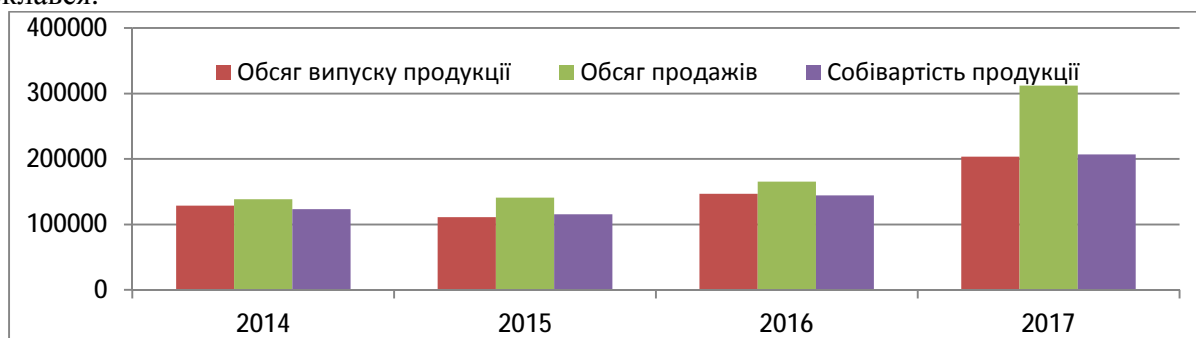

Рис. 1. Порівняння показників діяльності ПРАТ «КДЗ» за 2014-2017 роки

З метою проведення аналізу потенціалу підприємства, як одного з напрямків виходу з кризи, велике значення має оцінка його майнового стану. Основні результати дослідження стану потенціалу представлені в таблиці 2.

Таблиця 2

Показники руху та стану основних виробничих фондів ПРАТ «КДЗ» за 2014-2017

Показник	Значення			
	2014	2015	2016	2017
Коефіцієнт оновлення ОФ	0,0223	0,0123	0,0374	0,2294
Коефіцієнт вибуття ОФ	0,0001	0,0001	0,0051	0,0005
Коефіцієнт приросту	0,0228	0,0125	0,0389	0,2977
Коефіцієнт зносу ОФ	0,4350	0,5287	0,5671	0,6070
Коефіцієнт придатності	0,5747	0,4778	0,4541	0,5322

Результати дослідження свідчать про приріст та оновлення основних фондів підприємства. Загальна оцінка стану основних засобів є задовільною.

Таблиця 3

Показники ефективності використання основних фондів ПРАТ «КДЗ» за 2014-2017

Показник	Значення			
	2014	2015	2016	2017
Фондовіддача	4,60	5,55	6,61	8,20
Фондоємність	0,22	0,18	0,15	0,12
Рентабельність за ОФ	0,24	0,12	-0,14	-0,14

За вказаний період зріс показник фондівіддачі, що є позитивною тенденцією для підприємства. Однак, через відсутність прибутку рентабельність основних фондів у 2016-17 роках має негативне значення.

Таким чином, стан основних фондів є задовільним, а їх використання – ефективним.

Подальші дослідження методом експрес-аналізу проведені за результатами діяльності ПрАТ «КДЗ» за 2017 рік. Результати представлені в таблиці 4.

Таблиця 4

Сукупність аналітичних показників експрес-аналізу ПрАТ " КДЗ " за 2017 рік

Напрямок аналізу	Показник	Норматив	Значення на початок року	Значення на кінець року
1.1. Оцінка майнового стану	1. Величина основних фондів		25 030	38 073
	2. Частка ОФ у загальній сумі активів		12,9%	19,0%
	3. Коефіцієнт зносу основних фондів		120,2%	87,9%
	4. Загальна сума активів		193 717	200 427
1.2. Оцінка фінансового становища	1. Величина власних коштів (власний капітал)		85 253	80 960
	2. Загальна сума оборотних активів		168668	158547
	3. Поточні зобов'язання		39450	108594
	4. Грошові кошти та їх еквіваленти		1377	586
	5. Коефіцієнт поточної ліквідності	от 1,5	4,28	1,46
	6. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	от 0,2	0,03	0,01
	7. Коефіцієнт автономії	от 0,5	0,44	0,40
	8. Частка довгострокових позикових коштів у в загальній сумі джерел		35,6%	5,4%
	9. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	от 0,1	0,69	0,68
1.3. Наявність "вузьких" місць фінансової діяльності підприємства	1. Збитки		-4 293	
	2. Кредити та позики		108 464	119 467
	3. Дебіторська заборгованість		89 386	110 327

Таким чином, оцінка майнового стану підприємства є задовільною. На початку року коефіцієнт поточної ліквідності перевищував нормативне значення, що вказує на неефективну структуру активів. Така структура не забезпечує відповідність обсягів активів потребам підприємства, не сприяє прискоренню оборотності активів і зростання їх ринкової вартості, збільшує внутрішній ризик підприємства. Однак, до кінця року було досягнуто оптимальне значення. Коефіцієнт абсолютної ліквідності знаходиться нижче норми і це свідчить не на користь підприємства: у підприємства відсутня можливість своєчасного погашення заборгованості у разі виникнення необхідності термінового повернення коштів. Коефіцієнт автономії становить 0,44-0,4, що дозволяє підприємству самостійно фінансувати свої активи. Однак, керівництву варто приділити увагу збільшенню цього показника за допомогою емісії акцій або збільшення частки позикових коштів. Зменшення частки кредиторської заборгованості до кінця року говорить про погашення деяких заборгованостей, що позитивно позначається на діяльності підприємства. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами знаходиться на високому рівні.

Висновки. Проведений аналіз доводить, що найважливішим аспектом для утримання конкурентних позицій на сучасному ринку є збільшення використання потенціалу підприємства. Необхідне постійне проведення дослідження майнового стану підприємства та його фінансового становища. Отже можна визначити що завдяки правильному ресурсів, постійному аналізу "вузьких" місць фінансової діяльності підприємство має можливість підвищити власне конкурентне становище, створити додатні переваги з орієнтацією на споживчий попит. Існує необхідність досліджувати зміни, що відбуваються на ринку і вчасно адаптувати виробництво завдяки корегуванню стратегії, змінам у товарній лінійці, а іноді навіть введенню у виробництво нового товару.

Формування потенціалу підприємства цілком залежить від виявлення стратегічних можливостей, ресурсів і резервів потенціалу, здатних підвищити конкурентоспроможність підприємства. Формування потенціалу, нарощування його за рахунок резервів – основне завдання підприємства.

Список використаних джерел:

1. *General Investment Resources - Красноармейський динасовий завод [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://dinas.com.ua/istoriya>*
2. *Фінансова звітність ПРАТ "КДЗ" [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <https://smida.gov.ua/db/participant/00191738>*
3. *Маршук Л.М. «Теоретичні засади формування ресурсно-фінансового потенціалу підприємства» / Маршук Л.М. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/5/26.pdf>*
4. *Українська асоціація сталеплавильників [Электронный ресурс] . - Режим доступа: <http://uas.su/books/refrectory/3/razdel3.php>*
5. *«Чому падає українське виробництво вогнетривів» [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://elcomart.com/show/451454.html>*

References (BSI):

1. *"General Investment Resources - Red Army Dynasty Plant", ["General Investment Resources - Krasnoarmejs'kuj dynasovuj zavod"], [electronic resource], available at: <http://dinas.com.ua/istoriya>*
2. *"Financial Statements of PRZ "KDZ"", ["Finansova zvitnist' PRAT "KDZ""], [electronic resource], available at: <https://smida.gov.ua/db/participant/00191738>*
3. *Marshuk L.M. "Theoretical principles of formation of resource and financial potential of the enterprise", ["Teoretychni zasady formuvannja resursno-finansovogo potencialu pidpryjemstva"], Marshuk L.M., [electronic resource], available at: <http://www.molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/5/26.pdf>*
4. *"Ukrainian Steelmakers Association", ["Ukrai'ns'ka asociacija staleplavyl'nykiv"], [electronic resource], available at: <http://uas.su/books/refernameory/3/razdel3.php>*
5. *"Why the Ukrainian refractory production falls", ["Chomu padaje ukrai'ns'ke vyrobnyctvo vognetryviv"], [electronic resource], available at: <http://elcomart.com/show/451454.html>*

Keywords: potential of enterprise; estimation of enterprise property status; coefficient of current liquidity; coefficient of absolute liquidity; profitability.

Ключові слова: потенціал підприємства; оцінка майнового стану підприємства; коефіцієнт поточної ліквідності; коефіцієнт абсолютної ліквідності; рентабельність.

Ключевые слова: потенциал предприятия; оценка имущественного состояния предприятия; коэффициент текущей ликвидности; коэффициент абсолютной ликвидности; рентабельности.

Рецензент: Гончар В. В., завідувач кафедру маркетингу та бізнес-адміністрування, ДВНЗ «ПДТУ», д.е.н., доцент

Перевірено на плагіат системою: <https://corp.eu.unicheck.com/library/viewer/report/1000031233>